

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikumam par Eiropas kvalitātes nodrošināšanas pamatprincipu ietvarstruktūras izveidošanu profesionālajai izglītībai un apmācībām"

COM(2008) 179 galīgā redakcija – 2008/0069 (COD)

(2009/C 100/24)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2008. gada 23. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikumam par Eiropas kvalitātes nodrošināšanas pamatprincipu ietvarstruktūras izveidošanu profesionālajai izglītībai un apmācībām"

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 11. septembrī. Ziņotāja – HERCZOG kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 448. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 21., 22. un 23. oktobrī (23. oktobra sēdē), ar 59 balsīm par, 2 pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums

1.1. Komiteja atbalsta Komisijas priekšlikumu izveidot Eiropas kvalitātes nodrošināšanas pamatprincipu ietvarstruktūru profesionālai izglītībai un apmācībai, jo kvalitatīva profesionālā izglītība un apmācība (PIA) ir pārskatītās Lisabonas stratēģijas⁽¹⁾ svarīga un neatņemama sastāvdaļa; minētās stratēģijas mērķis ir veicināt zināšanu sabiedrību, sociālo integrāciju un kohēziju, mobilitāti, nodarbinātības iespēju un konkurētspējas nostiprināšanu.

1.2. EESK uzskata, ka Eiropas kvalitātes nodrošināšanas pamatprincipu ietvarstruktūras ieviešana nostiprinās Eiropas PIA dimensiju un sekmēs izglītības ieguvēju un strādājošo mobilitāti, kā arī veicinās pārredzamību un savstarpēju uzticēšanos valstu PIA sistēmu ietvaros. Minētā ietvarstruktūra palīdzēs risināt pašreizējās bezdarba problēmas, jo tajā būs ņemtas vērā neatbilstības starp reālajām darba tirgus vajadzībām un darba-spēka kvalifikāciju.

1.3. EESK uzskata, ka Eiropas kvalitātes nodrošināšanas pamatprincipu ietvarstruktūra (EKNPI) ir lietderīga, jo tajā īpaša uzmanība pievērsta PIA rezultātu uzlabošanai un novērtēšanai trijos ES politikas prioritāros aspektos: nodarbinātības iespēju palielināšana, apmācību pieprasījuma un piedāvājuma atbilstības uzlabošana un mūžizglītības pieejamības sekmēšana (īpaši neaizsargātākajām iedzīvotāju grupām).

1.3.1. EESK aicina Komisiju turpmāk sistēmu vēl vairāk orientēt uz tiešajiem lietotājiem, izglītojamām personām, darba ņēmējiem, iestādēm – PIA sniedzējiem un uzņēmumiem. Sevišķa uzmanība būtu jāpievērš tiem, kurus apdraud izglītības nepietiekamība un izslēgšana no darba tirgus (piemēram, tiem, kas

agri pametuši skolu, jauniešiem un gados vecākiem cilvēkiem, kuru bezdarba līmenis ir augsts, kā arī cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, imigrantiem utt.), un šo iedzīvotāju grupu (atkārtotai) iesaistīšanai apmācībā.

1.4. EESK ir pārliecināta, ka līdzšinējie sasniegumi⁽²⁾, kas Eiropā panākti, sadarbojoties PIA kvalitātes nodrošināšanas jomā, ir atbilstošs pamats pašreizējā darba turpināšanai un turpmākai attīstībai. Eiropas Parlamenta un Padomes būtiskāka iesaistīšanās EKNPI nodrošinātu kvalitātes pastāvīgas uzlabošanas prakses iespējami plašu izplatību.⁽³⁾ Tādējādi iespējams arī rosināt un veicināt EKNPI īstenošanu valstu līmenī.

1.5. EESK atzinīgi vērtē dalībvalstu stingro apņemšanos pastāvīgi uzlabot PIA kvalitāti, darbojoties Eiropas tīklā kvalitātes nodrošināšanai profesionālajā izglītībā un apmācībās (ENQAVET), ko izveidoja 2005. gadā, lai nodrošinātu procesa ilgtspējību ilgākā laikposmā. Pēdējo gadu laikā minētajā tīklā aktīvi un efektīvi sadarbojas 23 valstis.

1.5.1. EESK iesaka Komisijai apsvērt, kā (proti, kādās jomās, ar kādām metodēm un praktiskiem mehānismiem) ENQAVET, ko papildina kvalitātes nodrošināšanas valsts atsaucēs punkti (QANRP), būtu iespējams padarīt par vēl efektīvāku līdzekli, ko izmanto, lai veicinātu un atbalstītu EKNPI ieviešanu dalībvalstīs – procesu, kas ilgs līdz 2010. gadam un varbūt vēl ilgāk.

⁽²⁾ Padomes secinājumi par profesionālās izglītības un apmācības kvalitātes nodrošināšanu (2004. gada 28. maijs).

Kopenhāgenas deklarācija (2002. gada 30. novembris) "Sadarbības veicināšana kvalitātes nodrošināšanas jomā, īpašu uzmanību pievēršot modeļu un metožu apmaiņai, kā arī kopējiem kritērijiem un principiem attiecībā uz profesionālās izglītības un apmācības kvalitāti".

Māstrihtas komunikē (2004. gada 14. decembris); Helsinku komunikē (2006. gada 5. decembris).

⁽³⁾ Helsinku komunikē (2006. gada 5. decembris).

⁽¹⁾ Lisabonas stratēģija (2000).

1.6. EESK uzskata, ka ir būtiski nodrošināt EKNPI un citu uz savstarpēju uzticēšanos balstītu Eiropas iniciatīvu (piemēram, Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūra⁽¹⁾) un Eiropas kredītu sistēma PIA⁽²⁾) konsekvenci. Vajadzīga darbību un pasākumu precīzāka saskaņošana un minēto Eiropas atsaucis instrumentu konkrētas savstarpējās saiknes apzināšana gan Eiropas, gan valstu līmenī, lai sekmētu savstarpēja labuma un sinerģijas gūšanu, kā arī lai radītu nosacījumus kvalifikācijas atzišanai un pārnesamībai visā Eiropā.

1.7. Profesionālā izglītība un apmācība ir publisks pakalpojums, tādēļ PIA kvalitātes kontrole ir vajadzīga iedzīvotāju un visas sabiedrības interesēs. Kontroles pārraudzību/īstenošanu ir jāveic valsts iestādēm, kuru darba kvalitāte arī ir jākontrolē. EESK uzskata, ka minētās iestādes, ko lielākajā daļā dalībvalstu izveido valdība, ir izšķiroši svarīgas, un aicina Komisiju pastiprināt šo iestāžu lomu.

1.8. EESK uzstājīgi aicina visas ieinteresētās puses – iestādes, darba devējus, arodbiedrības, nozaru organizācijas, tirdzniecības palātas, nozaru un profesionālās organizācijas, nodarbinātības pakalpojumu sniedzējus, reģionālās iestādes, sociālās ekonomikas organizācijas utt. – uzņemties attiecīgos pienākumus un sniegt ieguldījumu kopīgu mērķu sasniegšanā. Visos darba posmos ir jāpildinveido augšupēja sadarbība PIA kvalitātes nodrošināšanas jomā.

1.8.1. EESK aicina organizētu pilsonisko sabiedrību iesaistīties aktīvāk un vēlas atgādināt Komisijai, ka PIA kvalitātes nodrošināšanas jomā ir vajadzīga ciešāka sadarbība ar pilsonisko sabiedrību, lai sistēma kļūtu iekļaujošāka un lai to varētu veidot uz esošo tīklu un pozitīvās pieredzes pamata. Šādas sadarbības un dialoga trūkums daudzās valstīs kavē kvalitātes kultūras sekmīgu ieviešanu.

1.8.2. EESK uzskata, ka sociāliem partneriem kā galvenajiem darba tirgus dalībniekiem ir jāuzņemas būtiska loma četru galveno PIA mērķu sasniegšanā (mobilitāte, pieejamība, izglītības popularitāte un sociālā iekļaušana), kā arī vadoša loma PIA sistēmu kvalitātes definēšanā un kontrolē gan Eiropas, gan valstu līmenī. Tikai ar sociālo partneru aktīvu līdzdalību sistēmu būs iespējams pielāgot mainīgajam darba tirgum, un tas ir ikvienas PIA kvalitātes nodrošināšanas metodes priekšnoteikums.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikums par Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu.

⁽²⁾ Eiropas kredītu sistēma profesionālajai izglītībai.

2. Ievads

2.1. Ņemot vērā PIA sistēmu, kā arī kvalitātes pieejas daudzveidību un sarežģītību dažādās dalībvalstīs, ir vajadzīgi kopīgi atsaucis punkti, lai varētu nodrošināt pārredzamību, atbilstību un pārnesamību starp daudzveidīgajām Eiropas politikas un praktiskajām norisēm, lai palielinātu savstarpēju uzticēšanos.

2.2. Pēc ilgstoša sagatavošanas un konsultāciju procesa Eiropas Komisija ir iesniegusi "Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikumam par Eiropas kvalitātes nodrošināšanas pamatprincipu ietvarstruktūras izveidošanu profesionālajai izglītībai un apmācībām".

2.3. Ieteikuma mērķis ir atbalstīt dalībvalstu centienus pastāvīgi uzlabot PIA sistēmu un programmu kvalitāti, ieviešot kopēju Eiropas atsaucis instrumentu, proti, kvalitātes nodrošināšanas un kvalitātes novērtēšanas pamatprincipu ietvarstruktūru – EKNPI.

2.4. Ietvarstruktūras galvenā funkcija ir nodrošināt iepriekš saskaņotus pārrobežu atsaucis kritērijus, kas dalībvalstīm un ieinteresētajām personām palīdzētu dokumentēt, izstrādāt, pārraudzīt, novērtēt un uzlabot PIA nodrošināšanas efektivitāti un kvalitātes vadības praksi savā valstī.

2.5. EESK nostāja attiecībā uz Komisijas priekšlikumu ir balstīta uz tās zināšanām un pieredzi.⁽³⁾

⁽³⁾ Skatīt šādus EESK atzinumus:

— EESK atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikumam par Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu mūžizglītībai", ziņotājs – RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO kgs (OV C 175, 27.7.2007.);

— EESK atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikumam par pamatprasmēm mūžizglītībai", ziņotāja – HERCZOG kdze (OV C 195, 18.8.2006.);

— EESK atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikumam par starptautisko mobilitāti izglītības ieguves un apmācības nolūkā: Eiropas Mobilitātes kvalitātes harta", ziņotājs – CZAJKOWSKI kgs (OV C 88, 11.4.2006.);

— EESK atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes un Eiropas Parlamenta ieteikumam par turpmāko Eiropas sadarbību augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanā", ziņotājs – SOARES kgs (OV C 255, 14.10.2005.);

— EESK atzinums par tematu "Apmācība un ražīgums", ziņotājs – KORYFIDIS kgs (OV C 120, 20.5.2005.).

3. EESK piezīmes

3.1. EESK piekrīt Komisijai, ka ir nepieciešami kopēji kvalitātes nodrošināšanas atsaucē kritēriji, lai izvirzītu un sasniegtu kopīgus mērķus Eiropas PIA politikas jomā.

3.2. EESK atzinīgi vērtē un uzsver Komisijas priekšlikuma par EKNPI pozitīvās īpašības: dalībvalstu brīvprātīga apņemšanās izmantot ietvarstruktūru, tās pielāgojamība dažādām valstu sistēmām atbilstoši attiecīgo valstu tiesiskajam regulējumam un praksei, kā arī nepieciešamība pieņemt lēmumus par tās ieviešanu valsts, reģionālā un/vai vietējā līmenī.

3.3. EKNPI ir pamatojas uz un uzlabo Kopējo kvalitātes nodrošināšanas ietvarstruktūru (CQAF), kas, savukārt, balstās uz dalībvalstu paraugpraksi. EESK ir gandarīta, ka EKNPI ir vienkāršāka par CQAF, tajā ir precīzāki un skaidrāki kvalitātes kritēriji un provizoriski deskriptori, tādējādi atvieglojot dalībvalstīm to interpretāciju, izpratni un pielietojumu.

3.4. EESK uzskata, ka vienprātīgi izstrādātie novatoriskie un modernie kvalitātes nodrošināšanas kritēriji un provizoriskie deskriptori, kas iekļauti Ieteikuma 1. pielikumā, padara EKNPI par vērtīgu instrumentu PIA kvalitātes ilgstošai uzlabošanai Eiropas un valstu līmenī. Minētie kvalitātes kritēriji un provizoriskie deskriptori, kas atspoguļo PIA kvalitātes jomā veiktā darba galvenos aspektus, dod iespēju veikt kvalitātes nodrošināšanas pasākumu proaktīvu plānošanu, īstenošanu, novērtēšanu un tālāku izstrādi valstu un iestāžu (t. i., PIA sniedzēju) līmenī. Tie nodrošina arī iespēju veikt pasākumus, lai uzlabotu pārredzamību un atsevišķu dalībvalstu veikto politisko pasākumu un iniciatīvu saskaņotību.

3.5. EESK uzskata, ka ir īpaši svarīgi, lai Komisijai būtu pieejami uzticami dati, kas balstīti uz objektīviem faktiem par progresu iepriekš noteikto kvalitātes nodrošināšanas mērķu sasniegšanā atbilstoši trim galvenajiem (politikas) mērķiem (skat. 1.3. punktu). EESK tāpēc ir gandarīta, ka Ieteikuma 2. pielikumā ir ietverts ierosinātais sākotnējo sistēmas līmeņa rādītāju kopums PIA kvalitātes novērtēšanai valsts līmenī.

3.6. Rādītājiem ir būtiska nozīme labas pārvaldības un PIA sistēmu kvalitātes nodrošināšanā, jo tie atbalsta politikas veidošanu, balstoties uz faktiem, un sekmē salīdzinošā novērtējuma veikšanu pārvalstu līmenī. EESK tomēr vēlas atgādināt Komisijai, ka datu vākšana un apkopošana EKNPI rādītājiem ir jāsaskaņo un jāstandartizē dalībvalstu līmenī (vienotas definīcijas, interpre-

tācija un aprēķināšanas metodes), lai panāktu datu lielāku uzticamību un labāku salīdzināmību.

3.7. EESK uzskata, ka īpaši svarīgi ir mudināt dažāda līmeņa PIA iesaistītās personas veikt sistemātisku pašnovērtējumu (ja iespējams, apvienojumā ar neatkarīgu ārējo novērtējumu, piemēram, regulāra Eiropas salīdzinošā pārskata veikšanu). Pašnovērtējuma procesā atklāto problēmu risināšana palīdz nodrošināt kvalitatīvas apmācības sniegšanu, un tādējādi tiek apmierinātas iesaistīto partneru (gan apmācības dalībnieku, gan darba devēju) vajadzības un cerības. Pašnovērtējums sniedz iespēju saņemt regulāras atsauksmes par partneru apmierinātību ar sniegto apmācību un izglītību, darba tirgus vajadzībām, kā arī darba ņēmēju zināšanām un prasmēm, kas iegūtas minētajā apmācībā.

3.8. Viena no EKNPI iezīmēm ar īpašu pievienoto vērtību ir tas, ka tā rosina izmantot kopējus kvalitātes kritērijus, provizoriskos deskriptorus, kā arī sekmē kvalitātes uzlabošanu, pamatojoties uz regulāru PIA sistēmu un PIA pakalpojumu sniedzēju pašnovērtējumu. EESK vēlas atgādināt ieinteresētajām personām, ka kvalitātes attīstību sistēmas līmenī atsevišķās valstīs var panākt vienīgi tad, ja EKNPI ieviešis ne tikai PIA iestāžu, bet arī PIA sistēmas (vadības) līmenī. Turklāt, lietojot vienotus kvalitātes kritērijus, provizoriskus deskriptorus un rādītājus, iespējams salīdzināt PIA pārvaldības un PIA sniegšanas praksi visā ES.

3.9. EESK vēlas atgādināt Komisijai, ka vissvarīgākais elements kopēju mērķu sasniegšanā ir dalībvalstu patiesa apņemšanās ieviest un izmantot EKNPI. Tas saistīts ar kopēju pamatprincipu, kvalitātes prasību un provizorisko deskriptoru pārveidošanu konkrētos mērķos un praktiski īstenojamās iniciatīvās un ar šādu mērķuzdevumu un pasākumu konsekventu īstenošanu.

3.10. EESK uzstājīgi aicina Komisiju sekmēt un atbalstīt EKNPI izmantošanu un pastāvīgu uzlabošanu Eiropas un valstu līmenī. Komisijai, lai sekmētu un atbalstītu EKNPI pielietojumu, nākotnē ir jāatrod līdzekļi attiecīgu shēmu finansēšanai, kā arī jāveicina esošu un no jauna piesaistītu partneru informētība par finansējuma iespējām visos līmeņos. Komisijai vajadzētu arī ciešāk sadarboties ar Eiropas tīklu kvalitātes nodrošināšanai profesionālajā izglītībā un apmācībā, kura uzdevums ir regulāri pielāgot un uzlabot kopējos kvalitātes principus, kvalitātes kritērijus, provizoriskos deskriptorus un rādītājus.

3.11. EESK ar gandarījumu secina, ka priekšlikumā ir ietverta nozīmīga kvalitātes garantija, kas tiek nodrošināta regulāra pārskata (reizi trijos gados) un EKNPI ieviešanas novērtējuma valstu līmenī formā; Rezultāti būs arī ieguldījums ietvarstruktūras turpmākā pārskatīšanā Eiropas līmenī. EESK uzskata, ka novērtējumos galvenā uzmanība jāpievērš EKNPI faktiskajai ietekmei uz PIA kvalitāti gan valstu, gan Eiropas līmenī, to jomu apzināšanai, kurās notikusi attīstība vai veikti uzlabojumi, kā arī izmaiņām īstenošanas procesā un to apjomam.

3.12. EESK iesaka nodrošināt plašu informācijas izplatīšanu un uzlabotu komunikāciju par EKNPI, lai informācija sasniegtu iespējami daudz potenciālo dalībnieku un ieinteresēto personu. Jāizstrādā komunikācijas plāns un stratēģija, lai informētu sabiedrību un uzsvērtu EKNPI izmantošanas priekšrocības un paredzamos sasniegumus visos līmeņos, jo īpaši attiecībā uz PIA sniedzējiem (iestādēm). Vajadzīgi dažāda līmeņa pasākumi, lai nodrošinātu rezultātīvu komunikāciju pirmkārt Eiropas un valstu līmenī un, otrkārt, PIA sniedzēju līmenī. Kopā ar Komisiju ENQAVET varētu uzņemties nozīmīgu lomu Eiropas līmeņa komunikācijā, savukārt valstīs to varētu nodrošināt Kvalitātes nodrošināšanas valstu atsaucēs punkti.

3.13. Atbilstoši atzinumam par apmācību un ražīgumu⁽¹⁾ EESK vēlas vēlreiz uzsvērt, ka ir vajadzīga ciešāka koordinēšana izglītības un apmācības sistēmu jomā Eiropas un valstu līmenī attiecībā uz mūžizglītību. Tam vajadzīga ar saskaņota pieeja kvalitātes nodrošināšanai un kvalitātes novērtēšanai izglītības un apmācības sektoros.

3.14. EESK ir pārliecināta, ka PIA ir jāizstrādā visos līmeņos kā mūžizglītības būtiska un neatņemama daļa. Svarīgi nodro-

šināt, lai PIA būtu cieši saistīta ar iepriekšējiem un sekojošiem izglītības līmeņiem, jo īpaši ar vispārējo izglītību un augstāko izglītību. Jānodrošina dažādām vecuma grupām, tostarp arī maziem bērniem, nepieciešamās attīstības iespējas un infrastruktūru un jānovērtē atbilstoši dzīves ciklam.

3.14.1. Kvalitātes novērtēšana ir attiecināma uz visām izglītības formām un visām izglītības iestādēm, sākot jau no vismazāko bērnu aprūpes iestādēm, jo tieši agrā bērnība tiek veidots pamats cilvēka akadēmiskajiem un profesionālajiem sasniegumiem nākotnē; tā jāattiecina arī uz sākumskolām, lai nodrošinātu, ka skolēni apgūst pamatzinības pirms pārejas augstākā izglītības līmenī. PIA novērtēšana būs mazāk uzticama un mazāk efektīva, ja tajā ņems vērā vienīgi PIA periodu, neizvērtējot akadēmiskos sasniegumus skolā, kas ietekmē tālāko darbību un karjeras virzību. EESK uzskata, ka ir svarīgi, lai Komisija apzinātos saikni starp atsevišķiem izglītības līmeņiem, ņemot vērā ārējos apstākļus un ietekmi, un to apvienotu ietekmi uz profesionālās izglītības un apmācības kvalitāti.

3.14.2. EESK vēlas uzsvērt, ka ir ļoti svarīgi pastiprināt saikni starp kvalitātes nodrošināšanu un kvalitātes novērtēšanu PIA un visos izglītības sektoros, lai pilnveidotu komunikāciju un tādējādi palielinātu savstarpējo uzticēšanos, kā arī lai rastu kopēju perspektīvu kvalitātes nodrošināšanai un vienotai attīstībai. EESK atzinīgi vērtē to, ka sadarbība kvalitātes nodrošināšanas jomā ir aizsākusies ar augstāko izglītību, un aicina turpināt un nostiprināt šo sadarbību. Arī Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūras (EQF) ieviešanas un piemērošanas nolūkā ir vajadzīga saskaņota pieeja kvalitātes nodrošināšanai, jo īpaši starp PIA un HE, jo mūžizglītības sekmēšana ir abu sektoru kopīgs uzdevums.

Briselē, 2008. gada 22. oktobris

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI

⁽¹⁾ EESK atzinums par tematu "Apmācība un ražīgums", ziņotājs – KORYFIDIS kgs (OV C 120, 20.5.2005.).